

Име

Държавно лесничество "Пещера", административна принадлежност РУГ Пазарджик. Лесоустройствен проект 1997 година, ревизионен период 1985-1996.

Местонахождение

ДЛ "Пещера" е получило името си от град Пещера, който е административен център на община Пещера. Разположено е в Западните Родопи, предимно по северните склонове на Баташкия дял. Намира се на територията на Пловдивска област. Седалището на административно управление на лесничеството е в град Пещера.

На северозапад и север ДЛ "Пещера" граничи с ДЛ "Пазарджик" и Пазарджишкото поле, на изток с ДЛ "Кричим" и язовир "Кричим", на юг с ДДС "Борово", на югозапад с ДЛ "Батак" и язовир "Батак", а на запад с ДЛ "Ракитово".

Лесничеството обхваща всички площи от горския фонд в землищата на следните 10 кметства, обхванати от две общини: община град Пещера - град Пещера и селата Радилово и Капитан Димитриево; община град Брацигово - град Брацигово и селата Равногор, Розово, Бяга, Исперихово, Козарско и Жребичко.

Географско положение

ДЛ "Пещера" обхваща северните склонове на североизточната част на Баташкия дял на Западните Родопи, спускащи се към Пещера - Брациговската котловина. По-голяма част от района на лесничеството обхваща средната част на водосбора на Стара река и нейните притоци, а малка част от площта му заема склоновете, които се спускат към язовир "Кричим" на река Въча.

Фигурата на лесничеството е неправилен многоъгълник с най-дълъг диагонал в посока югоизток-северозапад 30,4 км въздушно права линия и къс диагонал в посока югозапад-североизток 15,0 км въздушно права линия.

Релеф

Релефът на ДЛ "Пещера" в по-голямата си част е планински и малка част хълмисто-предпланински и равнинно-хълмист.

Счита се, че в далечното геологично минало развитието на релефа на Баташкия дял от Родопите е минал през няколко фази. Те са свързани с неколкостепенни издигания на планината вследствие на вулканична дейност, в резултат на която са се образували характерните за родопския релеф заравнености. Това са плоските височини в различни части на планината, заети отчасти с работни земи и пасища и отчасти с насаждения. Друга релефна особеност е голямото мраморно надхлъзване (навлак) на линията Сестримо - Варвара - Пещера - Равногор, което в пределите на лесничеството пресича долините на Стара река и притока ѝ Новомахаленска река и образува стръмни варовити откоси към бреговете на тези реки.

Стръмни и урвести склонове се спускат и към Пещерско-Брациговската котловина и река Въча. Този специфичен релеф е резултат на добре развита и дълбоко врязана хидрографска мрежа.

За цялото лесничество са характерни следните релефни особености: стръмни, много стръмни до урвести склонове, но със заоблени била, а малка част с полегати и наклонени склонове.

Районът на ДЛ "Пещера" е разположен между надморски височини 250 метра (най-ниската точка при излизането на Стара река от лесничеството) и 1878,5 метра (най-високата точка - връх "Снежник"). Средната надморска височина на дървопроизводителната площ е 978,0 метра.

Таблица № 1

за разпределението на дървопроизводителната площ според наклона на терена

Степен на наклона	Площ в хектари	%
равно (0-4)	6,9	-
полегато (5-10)	321,7	1,8
наклонено (11-20)	4401,1	24,6
стръмно (21-30)	8572,4	47,8
мн.стръмно (над 31)	4616,8	25,8
Общо:	17918,9	100,0

Хидроложки условия

Главно водно течение в района на ДЛ "Пещера" е **Стара река** (Баташка река), която води началото си от Остра чука, ДЛ "Батак". Тя навлиза в лесничейството в тесен и дълбок пролом южно от град Пещера и го пресича в посока югоизток. Реката над град Пещера е с голям наклон, със скалисто и с падове легло, тече бързо, а в останалата си част наклона и скоростта на течението намаляват. Водният дебит на течението е почти постоянен през различните сезони на годината, тъй като водите на всичките ѝ притоци, по тунели и канали, се отвеждат в язовир "Батак". В средната си част леглото и бреговете ѝ са скалисти, а в долната (преди напускане на лесничейството) са землени. Стара река има асиметрично развита речна мрежа - тя приема само големи десни притоци, а левите са къси и маловодни. По-важни леви притоци са: Раков дол; Дълбокия дол; Гъчов дол и Дълбочица със скалисти легла и на места със стръмни брегове, обрасли с дървесна растителност. По-главни десни притоци са: Новомахаленска река, река Пиздица, река Лъка и други.

Притоците на Стара река са със стръмни брегове, обрасли с чисти и смесени гори от смърч, бял бор, ела, бук, зимен дъб и други, а в долното си течение и от храстова растителност. Имат постоянен воден дебит.

На изток от главното вододелно било към язовир "Кричим" и река Въча се спускат следните реки и долове: река Фотинска и притока ѝ Граничен дол, които служат за граница между ДЛ "Борино" и ДЛ "Пещера"; Гладешки дол, образуван от Средненски дол и Дълбокия дол; дол Усоето; река Раздола и други. Те са със стръмни, много стръмни и урвисти брегове и склонове, по които в миналото са действали ерозионни процеси.

Геоложки строеж

Голяма част от територията на ДЛ "Пещера" е заета от Родопски вулканити и субвулканити и от предкамбрийски кристалинни шисти и магматити. Основните (почвообразуващи) скали са представени главно от риолити, кристалинни шисти, мрамори, варовици, грано-сиенити, пясъчници и чакъли. На отделни петна се срещат още гнайси, амфиболити, наслаги от мергели и глини.

Риолитите са младопалеогенни вулканити - кисели скали, в различна степен вертикално и хоризонтално напукани. Тези скали изграждат високите върхове, които се очертават непосредствено северно от Пещера - Брацигово и южно от същата линия по посока на село Равногор.

Кристалинните шисти са от долна серия на метаморфния комплекс - горна свита с мрамори и долна свита. Представени са от двуслюдови и амфиболитови шисти с мраморни прослойки и серпентини. Те са разпространени в източната и югозападната част на лесничейството, силно нагънати. Срещат се вертикални, хоризонтални и в различна степен наклонени скални пластове.

Варовиците и **мраморите** са седиментни скали, от горна серия на Родопския метаморфен комплекс - горна свита. Разпространени са на отделни петна и ивици, често примесени с други скали.

Грано-сиенитите са метаморфни скали с плиоценски произход. Разпространени са главно на север от село Бяга в малък комплекс и на малки петна в съседство с риолитите. Това са масивни скали, вертикално и хоризонтално напукани, неподатливи на изветряване.

Климатични условия

Според класификацията на Събев и Станев, районът на ДЛ "Пещера" е в преходно-континенталната климатична подобласт на Европейско-континентална климатична област. Около половината площ, заемаща централните части от територията на лесничейството, е в Северно-Родопски нископланински климатичен район. Останалата част в югозападната най-висока част се отнася към Планински климатичен район - среднопланинската част. Незначителна част (отделни парчета гора) от най-северните райони на лесничейството попада в климатичния район на Източна Средна България - западна част.

Съществува връзка между климатичното и горскорастителното райониране. Според горскорастителното райониране ДЛ "Пещера" попада в Тракийската горскорастителна област, подобласт Западни Родопи и следните пояси и подпояси:

T-I – Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-700 м н.в.)

T-I-2 – Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (0-500 м н.в.)

T-I-3 – Подпояс на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори (500-700 м н.в.)

T-II – Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни (700-2200 мн.в.)

T-II-1 – Подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела (700-1200 м н.в.)

T-II-2 – Подпояс на среднопланинските гори от бук, ела и смърч (1200-1700 м н.в.)

Съществуват значителни различия в температурния режим на отделните подпояси.

В подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори средната годишна температура е от 11,5°С до 12,5°С. Вегетационният период е 213 дни за ниските части и 199 дни за високите части, или средно 6,5-7 месеца.

Средната дата на последния пролетен мраз е от 8 до 12 април, а на първия есенен мраз - от 25 до 30 октомври.

В подпояса на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори и в подпояса на нископланинските гори от горун, бук и ела средната годишна температура е от 8°С до 11,5°С, Вегетационният период е 200 дни за ниските части и 154 дни за високите части, или средно 5-6,5 месеца.

Средната дата на последния пролетен мраз е от 10 до 25 април, а на първия есенен мраз - от 5 до 25 октомври.

В подпояса на среднопланинските гори от бук, ела и смърч средната годишна температура е 2,8°С. Вегетационният период е 153 дни за ниските части и 74 дни за високите части или 2,5-5 месеца.

Средната дата на последния пролетен мраз е от 25 април до 5 юни, а на първия есенен мраз е от 30 август до 10 октомври.

Валежите имат лятно-пролетен максимум и зимно-есенен минимум, характерни за преходно-континенталния климат. С изменение на надморската височина обаче се изменя и количеството на валежите. Средното годишно количество на валежите в най-ниските части на лесничейството е 480 л/м², а в най-високите части е 960 л/м².

За ниските части на лесничейството месец с максимални валежни суми е юни, а за средните и високи части - юни-май. Съответно месеци с минимални суми на валежите за ниските части са август-септември, за средните части - септември, а за високите - септември-август.

Средната дата на първата снежна покривка е 20 ноември за високите части и от 1 до 10 декември за ниските. Средната дата на последната снежна покривка е от 20 март до 1 април за високите и 1 март за ниските части. Средният брой на дните със снежна покривка е 142 до 120 дни за високите и от 90 до 80 дни за ниските части.

Преобладаващите ветрове са северозападните и северните. Много по-рядко и то главно през пролетта духат южни ветрове, които проникват по река Въча, язовир "Кричим" и Стара река. Ветровете не се отличават с голяма сила, поради което ветровалите на територията на лесничейството са рядко явление.

Данни за температурата на въздуха и за количеството на валежите са представени съответно в Таблица № 2 и Таблица № 3.

*Таблица № 2
за температурата на въздуха*

Климатичен район с надморска височина в метри	Средна годишна температура	Средна годишна абсолютна минимална	Средна годишна абсолютна максимална
Климатичен район на Източна Средна България – западна част	11,5 / 12,5	-17,5 / -15,0	36,0 / 38,0
Северно-родопски нископланински район	8,0 / 11,5	-17,5 / 15,0	32,0 / 36,0
Планински климатичен район – среднопланинска част	2,8	-20,0 / -18,0	23,5 / 32,0

Таблица № 3
за количеството на валежите

Климатичен район надморска метри	район височина в	с	Сума валежи годишно в мм	Месец максимална валежна сума	с	Месец минимална валежна сума	с
Климатичен район на Източна Средна България – западна част			480-590	VI		VIII, IX	
Северно-родопски нископланински район			550-750	VI, V		IX	
Планински климатичен район – среднопланинска част			700-960	VI, V		IX, VIII	

Почви

Под влияние на релефните форми, изложението, растителността и по-слабо на почвообразуващите скали (техните скалообразуващи минерали са много близки), са се създали условия за формирането на три почвени типа: канелена горска излужена, кафява горска (светла, преходна и тъмна) и хумусно-карбонатна.

Таблица № 4
за разпределението на дървопроизводителната площ по почвени типове

Типове горски почви	Площ в ха	%
канелена горска излужена	5241,3	29,3
кафява горска тъмна	5420,3	30,2
кафява горска преходна	6825,6	38,1
кафява горска светла	364,3	2,0
хумусно-карбонатна	67,4	0,4
Всичко:	17918,9	100,0

Установени са 2,0% слабо или средно и 1,0% средно или силно ерозирани почви от дървопроизводителната площ на лесничеството.

Растителност

Съгласно възприетото горскорастително райониране на България (Захаријеви др., 1979), районът на ДЛ "Пещера" е в Тракийската горскорастителна област, подобласт Западни Родопи и съобразно надморската височина (250-1880 метра) е в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори и в Средния планински пояс на горите от бук и иглолистни.

Най-ниските части на лесничеството с надморска височина от 250 до 500 метра са в **Подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори**. Обликът на горите в тази част се дава от издънковите чисти и смесени насаждения от зимен дъб, благун, цер, в състава на които участват още келяв габър, клен, липа, мъждрян и други широколистни. Създадени са култури от черен бор - чисти и смесени с участие на бреза, червен дъб и други. От храстите са разпространени шипката, дряна, леската, люляка и други.

В **подпояса на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори** (500-700 м.н.в) естествената дървесна растителност е представена от бук, зимен дъб, габър, които образуват чисти и смесени насаждения, в състава на които участват още келяв габър, череша, трепетлика, леска, дрян и други.

Частите на лесничеството с надморска височина от 700 до 1200 метра са в **Подпояса на нископланинските гори от горун, бук и ела**. Обликът на горите в тази част, възходящо по надморска височина, се дава от зимендъбовите (в състава на които участват още габър, липа, клен, черна елша, върба, трепетлика и други широколистни), над които са разпространени смесени и чисти насаждения от бук, бял бор и ела, в състава на които участва и смърчът, трепетликата и други.

В **подпояса на среднопланинските гори от бук, ела и смърч** (1200-1700 м.н.в) естествената горскодървесна растителност е от бял бор, бук, ела и смърч. В ниските части на подпояса букът, белият бор и елата са в оптимума на своето разпространение и образуват високопродуктивни чисти и смесени насаждения, в които с увеличаване на надморската височина участието на смърча се увеличава. Във високите части на подпояса обликът се дава от смърча.

В резултат на извършените реконструкции и изведени голи сечи в района на лесничеството са създадени култури от бял бор, черен бор, смърч, дуглазка ела, лиственица, в състава на които участват мозаечно сребролистна липа, бреза, червен дъб и издънките от главните широколистни видове (бук, зимен дъб, благун и други).

*Таблица № 5
Разпределение на площта по дървесни видове*

Дървесни видове	Сегашен състав		Бъдещ състав	
	Залесена площ в ха	в %	Залесена площ в ха	в %
Бял бор	4291,6	24,3	3600,1	20,4
Смърч	942,6	5,3	1363,5	7,7
Черен бор	347,0	2,0	978,7	5,5
Ела	435,8	2,5	674,5	3,8
Бяла мура	-	-	6,4	-
Дуглазка ела	29,1	0,2	25,1	0,1
Лиственица	12,7	0,1	12,9	0,1
Кедър	-	-	4,1	-
Веймутов бор	0,2	-	0,2	-
Зелена дуглазка	-	-	0,4	-
Атласки кедър	-	-	37,9	0,2
Бук	5019,7	28,3	5501,2	31,1
Червен дъб	-	-	4,2	-
Зимен дъб	4435,2	25,0	3828,5	21,7
Благун	459,1	2,6	423,9	2,4
Габър	334,8	1,9	275,2	1,6
Трепетлика	131,8	0,7	54,8	0,3
Явор	2,5	-	73,8	0,4
Бреза	11,1	0,1	0,3	-
Мъждрян	208,1	1,2	90,5	0,5
Акация	67,6	0,4	42,2	0,2
Космат дъб	48,0	0,3	33,7	0,2
Келяв габър	728,7	4,1	227,7	1,3
Брекиня	-	-	1,9	-
Воден габър	94,0	0,5	17,1	0,1
Ива	1,0	-	-	-
Клен	1,8	-	1,8	-
Полски клен	0,3	-	-	-
Сребролистна липа	84,5	0,5	381,9	2,3
Череша	-	-	21,3	0,1
Шестил	-	-	3,2	-
Планински ясен	-	-	0,2	-
ВСИЧКО	17687,2	100,0	17687,2	100,0

Характеристика на горския фонд

Площта на земите на горския фонд е 19653,5 ха, от които гори с държавно значение и предмет на този лесоустройствен проект са 18982,2 ха и 671,3 ха гори, предоставени на бившите ТКЗС.

Площта на чуждите земи сред горския фонд е 52,1 ха.

За горите, създадени от бившите АПК (ТКЗС) върху собствени земи в района на ДЛ "Пещера", е изработен отделен (свитък) лесоустройствен проект и са с обща площ 395,9 ха. Подобен проект е изработен и за изключените гори, които са с обща площ 358,2 ха.

*Таблица № 6
Разпределение на общата площ по вид на земите*

Вид на земите	Площ в ха	%
Залесена площ	17687,2	93,3
Незалесена дървопроизводителна площ	231,7	1,2
Недървопроизводителна площ	1063,3	5,5
Горски пасища	-	-
ОБЩО:	18982,2	100,0

Таблица № 7

Разпределение на общата/залесената площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	6768,8 / 6353,6	35,6 / 35,9
Широколистни високоствъблени	4358,2 / 4256,7	23,0 / 24,1
За реконструкция	2615,7 / 2015,3	13,8 / 11,4
Издънкове за прерастване	-	-
Издънкове за превръщане	5194,7 / 5019,0	27,4 / 28,4
Нискоствъблени	44,8 / 42,6	0,2 / 0,2
ВСИЧКО:	18982,2 / 17687,2	100,0

Разпределението на горите и голите горски площи по групи гори и функции е дадено в Таблица № 8.

Таблица № 8

Разпределение на общата площ по групи гори и функции

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	4052,7	3766,1	7747,6	7079,0	11800,3	10845,1
Защитни	294,0	279,9	1152,8	1036,5	1446,8	1316,4
Рекреационни	1270,0	1195,9	806,2	789,4	2076,2	1985,3
Защитени	938,6	899,9	1898,4	1821,8	2837,0	2721,7
Други	213,5	211,8	608,4	606,9	821,9	818,7
Общо ЗРЗТ	2716,1	2587,5	4465,8	4254,6	7181,9	6842,1
Общо ДСФ+ЗРЗТ	6768,8	6353,6	12213,4	11333,6	18982,2	17687,2
Горски пасища	-	-	-	-	-	-
ОБЩО	6768,8	6353,6	12213,4	11333,6	18982,2	17687,2

В лесоустройственият проект от 1985 година е предвидено общо ползване в размер на 456840 куб.м (средно годишно 38070 куб.м), от което 23700 куб.м годишно от главни сечи и 14370 куб.м годишно от отгледни сечи и санитарни сечи. Отсечени са общо 393856 куб.м (средно годишно 32820 куб.м) или 86,2% от предвиденото. Изпълнението от главни сечи е 266598 куб.м (ср. год. 22216 куб.м) или 93,7%, а от отгледни и санитарни сечи 127258 куб.м (ср. год. 10604 куб.м) или 73,8% от предвиденото. Настоящото лесоустройство предвижда общ добив от 389575 куб.м с клони или средно годишно 38957 куб.м – 21207 куб.м добив от главни сечи и 17750 куб.м от отгледни и санитарни сечи.

Санитарно състояние на гората

Санитарното състояние на гората е добро.

Наблюдават се отделни петна на суховършия по дъба и единични повреди от мокър сняг по брезата и белия бор в отделни смесени култури.

Късните пролетни и ранните есенни слани и мразове също нанасят известни повреди, особено на младите фиданки, но те са без особено значение.

През ревизионния период не са констатирани сериозни повреди на гората от насекоми вредители и гъбни болести. За иглолистните гори най-често срещаните вредители са боровата процесия и голям горски градинар, а за широколистните това са листоврътката и педомерката.

Културите, създадени на неподходящи месторастения и на малка надморска височина, по-често се нападат от еветрия и борова процесия.

В разсадника през отделни периоди и години са нанесени повреди от сечене на пониците, кореново гниене и други. Повреди нанасят и кореногризещите вредители - майски бръмбар, попово прасе и къртица.

През ревизионния период са възникнали общо 8 пожара, които са незначителни по площ. Пожарите са възникнали през три от 12-те години на ревизионния период, като най-много са през 1992 година - 4 на брой.

Най-много са нарушенията от незаконна сеч - 2311 броя за ревизионния период, като най-много са през 1992 година и 1993 година, съответно 335 и 297 броя. На второ място са нарушенията от незаконна паша - 321 броя, като най-много са през 1993 и 1994

година съответно по 56 и 80 броя. Констатирани са също така и 50 броя нарушения по закона за лова.

Странични ползвания

Таблица № 9

За страничните ползвания

Странични ползвания	Мярка	Предвидено по ЛУП (1985-1996) средногодишно	Реализирано средногодишно	Предвидено по ЛУП (1997-2006) средногодишно
Паша - площ	хектари	6143,0	6224,5	8245,3
Едър добитък	брой	4096	1725	5280
Дребен добитък	брой	24572	14521	32974
Сено	тона	35	30,5	27
Листников фураж	пр.куб.м	250	477	300
Смола	тона	21	-	-
Горски плодове	тона	4	-	-
Билки	тона	4	-	-
Гъби	тона	1,7	-	-

Защитени територии

В района на ДЛ "Пещера" са обявени следните защитени природни обекти:

Резерват "Купена" с обща площ 1761,1 ха, от която 1721,4 ха залесена и 39,7 ха незалесена. Обявен със заповед № 2969/24.11.1961 на МГОПС, разширен със заповед № 3539/13.11.1973 на МГОПС, видоизменен със заповед № 503/11.07.1979 на КОПС и разширен със заповед № 530/07.06.1992 на КОПС. Горската екосистема е слабо повлияна от човешката дейност и при установяване на резерватен режим ще възвърне в голяма степен първичния си характер. Растителният свят е предстатен от: бял бор, черен бор, смърч, ела, бук, зимен дъб и други, а животинския от: мечка, дива коза, дива свиня, елен, заек, лисица, златка, белка, орел, сокол, кълвач и други.

Природна забележителност Пещера "Снежанка", обявена със заповед № 512/14.03.1961 на ГУГ, видоизменена и разширена със заповед № 2419/25.12.1967 на МГГП, видоизменена и разширена със заповед № 504/11.06.1979 на МГОПС, с обща площ 122,5 ха от която 106,3 ха залесена и 16,2 ха незалесена. Пещерата "Снежанка" с дължина 200 м и се състои от четири зали: малка зала, зала на китайски фенери, голяма зала и зала на вкаменената гора. По своята чистота и кристален блясък, разнообразие на формите, тя е една от най-красивите в нашата страна. Намерените в пещерата част от глинени съдове и кости сочат, че е била обитавана през миналите исторически епохи.

Защитена местност "Васил Петлешков", обявена със заповед № 1900/05.08.1969 на МГГП, видоизменена и разширена със заповед № 10/09.01.1985 на КОПС, с обща площ 318,2 ха, от която 294,1 ха залесена и 24,1 ха незалесена. За запазване на ценни форми от бял бор и смърч в чисти и смесени насаждения. Местността е свързана и с борбите на населението от този район за национална свобода.

Защитена местност "Тъмра", обявена със заповед № 3751/30.11.1973 на МГГП, видоизменена и намалена със заповеди № 503/11.07.1979 на КОПС и № 530/07.06.1992 на КОПС, с обща площ 459,6 ха, от която залесена 426,7 ха и незалесена 32,9 ха. Местността е характерна с дълбоки долове без изход, скални образувания, равни поляни обкръжени с гори, стари римски пътища, мостове, развалини на няколко римски крепости - Столовско поле, Градишко поле и древната крепост "Тъмра" с останки от тракийско сечище около нея. В този район е и скривалището на първия родопски партизанин Петър Велев.

Историческо място "Корията", обявено със заповед № 357/09.02.1973 на МГОПС, с обща площ 27,5 ха, от която 26,8 ха залесена и 0,7 ха незалесена. В землището на с. Равногор. Лобно място на партизани и ятаци.

Историческо място "Винище", обявено със заповед № 357/09.02.1973 на МГОПС, с обща площ 148,1 ха от която 146,4 ха залесена и 1,7 ха незалесена. В землището на с. Равногор. Местността е известна още като "Сухото дере", в която е последното сражение и разгрома на отряд "Антон Иванов" през пролетта на 1944 година.

Вековно дърво Бук в местността "Порти" - подотдел 314 а - землище на с.Розово.